

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet

Allmänna byrån, Rk1

Närvarande

KS – CG - MP – NF – MN – WV

Frånvarande

TA

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Vicelanråd

Camilla Gunell

Protokollförare

Förvaltnings- och

utvecklingschef

Dan E Eriksson

.....
Ärende/Dnr/Exp.

.....
Beslut

Nr 18

Brev till statsministern angående vård- och
landskapsreformen.

ÅLR 2016/9699

111 Rk1

Beslöts sända brev till statsministern enligt bilaga 1.

BREV 111 Rk1
Datum 22.12.2016 Dnr ÅLR 2016/9699

Bilaga 1

Statsminister Juha Sipilä

Hänvisning
Strategidiskussionerna den 21.11.2016
Landskapsregeringens brev 2.12.2016

Kontaktperson
Dan E Eriksson

Ärende
**VÅRD- OCH LANDSKAPSREFORMEN OCH
REVIDERINGEN AV SJÄLVSTYRELSELAGEN**

Sammandrag:

Landskapsregeringen föreslår att

- En oberoende utredare tillsätts för att föreslå lösningar för hur självstyrelsesystemet och finansieringen av vård- och landskapsreformen kan anpassas till varandra. I mandatet anges att en lösningsmodell som bör utredas är att överföra beskattningsbehörighet till landskapet.
- Det pågående arbetet med revideringen av självstyrelselagen och arbetet med att beakta Sote- reformens inverkan på självstyrelsesystemet koordineras.
- I regeringens proposition till riksdagen om Sote- reformen anges att regeringen avser att återkomma med lagförslag i anledning av Sotereformens inverkan på landskapet Åland.

Lösningarna ska vara sådana att landskapet Ålands faktiska konstitutionella, ekonomiska och förvaltningsmässiga inflytande bevaras.

Bakgrund:

Med hänvisning till de diskussioner som den 21 november fördes vid strategimötet mellan regeringen och landskapsregeringen samt landskapsregeringens brev av den 2.12.2016 angående den s.k. Sote – reformens inverkan på Ålands ställning önskar landskapsregeringen på detta sätt återkomma med förslag hur arbetet ska fortsättas så att ett resultat som är godtagbart för båda parter, såväl statsmakten som landskapet, ska kunna nås. En för landskapet godtagbar lösning förutsätter att landskapet Ålands faktiska konstitutionella, ekonomiska och förvaltningsmässiga inflytande bevaras.

Landskapsregeringen har i sammanhanget framhållit att Ålands självstyrelse baserar sig på en internationell överenskommelse i vars tillblivelse företrädare för landskapet varit delaktiga. Inom ramen för den

partssammansatta och parlamentariska Ålandskommittén 2013 pågår som bäst ett sådant arbete, vari ingår ekonomiska utredningar. Avsikten är att kommittén ska avlämna sitt slutbetänkande i form av regeringsproposition före utgången av april 2017 samt att en ny självstyrelselag med ett utvecklat ekonomiskt system ska träda ikraft år 2022.

Samtidigt med revideringen av självstyrelselagen pågår i riket beredningen av vård- och landskapsreformen. Avsikten är att denna reform ska träda ikraft den 1.1.2019. Tidtabellerna för detta arbete och arbetet med självstyrelselagen står alltså inte i överensstämmelse med varandra.

Landskapsregeringen konstaterar i likhet med justitieministeriet (se deras utlåtande av den 9 nov 2016, JM 170/43/2016) ”att den föreslagna reformen av ordnandet av social- och hälsovården berör ett sådant område av lagstiftningen som enligt 18 § 12 och 13 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Därför borde den reform som är aktuell i riket inte beröra ordnandet av social- och hälsovården på Åland, utan där gäller landskapets egen lagstiftning om finansiering och ansvar för ordnandet av de aktuella lagstiftningsområdena. Reformen av ordnandet av social- och hälsovården ska således inte träda i kraft på Åland. Trots detta skulle den skattelösning som valts för att finansiera reformen träda i kraft även där. Konsekvenserna av detta är i skattemässigt hänseende och med avseende på landskapets ekonomi delvis annorlunda på Åland än i riket” (inofficiell översättning).

Landskapsregeringen delar justitieministeriets uppfattning även då man i nämnda utlåtande anger följande: ”Landskapet har en omfattande självstyrelse, inklusive självständig lagstiftningsbehörighet, som i väsentliga avseenden skiljer sig från de andra självstyrelsearrangemang som regleras i grundlagen (RP 1/1998 rd, s.127 och 177). Oberoende av den social- och hälsovårdsreform som genomförs i riket ansvarar landskapets självstyrelsemyndigheter fortfarande för ordnandet av hälso- och sjukvården på Åland.”.

Till den del som de åländska kommunerna åtnjuter kommunal självstyrelse enligt grundlagen är det likaså skäl att i regeringens proposition ytterligare separat bedöma förhållandet mellan den föreslagna skatteskalmodellen och dess konsekvenser och 121 § om kommunal självstyrelse ur de åländska kommunernas synvinkel.

Självstyrelselagen anger att lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet och riket i fråga om beskattningen ska fördelas på det sätt som föreskrivs i 18 § 5 punkten och 27 § 36 punkten i självstyrelselagen. I stöd av nämnda bestämmelser har landskapet valt att bygga upp en egen kommunalskattelagstiftning med en egen fördelningspolitisk inriktning. Sote- reformen handlar för landskapet Åland således inte enbart om finansiering utan även faktiskt möjlighet att bedriva fördelningspolitik. Om Sote- reformen förutsätter att landskapet ska begränsa de åländska kommunernas beskattningsrätt på motsvarande sätt som för rikskommunerna förlorar landskapet möjlighet att bedriva en egen fördelningspolitik, vilket är i strid med gällande självstyrelselag och de internationella förpliktelser Finland iklädde sig då suveräniteten över Ålandsöarna avgjordes.

Landskapsregeringen noterar att enligt de uppgifter som justitieministeriet,

se ovan angivet utlåtande, erhållit separat från finansministeriet kan andra alternativa sätt att finansiera reformen antas ha mindre konsekvenser för individen, Ålands självstyrelse och de åländska kommunernas självstyrelse än den nu föreslagna finansieringsmodellen.

Landskapsregeringen har i sitt ovannämnda brev konstaterat att det inte finns beredskap från landskapets sida att medverka till den lösning som ingick i regeringens propositionsutkast.

I den nu uppkomna situationen bör dock en oberoende utredare tillsättas med mandat att ta fram lösningsmodeller som gör det möjligt för riket att genomföra Sote-reformen neutralt för Ålands del med beaktande av Finlands internationella förpliktelser gentemot Åland, självstyrelsens intentioner och självstyrelselagens behörighetsfördelning samt den uppgifts- och finansieringsfördelning som idag finns mellan kommunsektorn och landskapet på Åland. Landskapsregeringen anser att av de lösningsmodeller som hittills diskuterats är den som bygger på överföring av mer beskattningsbehörighet för personbeskattningen till landskapet den enda som står i överensstämmelse med landskapets ställning som autonomi. I utredningen bör därför ingå den lämpliga omfattningen av en sådan behörighetsöverföring och hur en sådan överföring i praktiken ska genomföras.

Utredaren kunde med fördel till sin hjälp ha en referensgrupp bestående av representanter från såväl riket som landskapet. Utredaren bör ha rätt att å Finlands vägnar vidta åtgärder i syfte att utreda olika lösningsalternativ, såsom att tillskriva EU kommissionen m.m.

Landskapsregeringen är medveten om att en utredning av den omfattning som nu föreslås inte kan genomföras innan regeringen, som landskapsregeringen uppfattat tidtabellen, avger sin proposition om vård- och landskapsreformen. I propositionen bör det därför anges att regeringen har för avsikt att i samarbete med landskapet Åland bereda lösningar för att anpassa Sote – reformen och självstyrelsesystemet till varandra och återkomma till riksdagen med kompletterande lagförslag.

Eftersom den utredning som föreslås berör landskapets ekonomiska system vilket är föremål för överväganden inom Ålandskommittén 2013 och den utredning landskapsregeringen föreslår förutsätter en ändring av självstyrelselagen bör arbetet koordineras med revideringen av självstyrelselagen.

L a n t r å d Katrin Sjögren

Vicelantråd Camilla Gunell

FÖR KÄNNEDOM:

Finansminister Petteri Orpo
Familje- och omsorgsminister Anu Vehviläinen
Kommunikationsminister Anne Berner

Understatssekreterare Tuomas Pöysti
Riksdagsledamot Mats Löfström